

«Forståelig» trakassering

Hilde Lundgaard intervjuet norske jøder i anledning av krigen (Aftenposten lørdag 10. januar). Rabbiner Joav Melchior fortalte om de mange hatefulle og truende e-poster han daglig mottar, og han spurte: «Hvorfor angripe mennesker som hverken har skyld eller ansvar?» Intervjueren stilte motspørsmål: «Men forstår du ikke at verden opprøres av de grusomme overgrepene mot sivilbefolkningen?» 23. januar skriver Fredrik Heffermehl: «Jøder som ikke protesterer mot Israels politikk, bidrar til å skape motvilje mot jøder».

Hva slags spørsmål, og hva slags utsagn er dette? Forstår dere ikke at dere – og alle andre som fremsetter slike spørsmål og utsagn – med dette er med på å legitimere trakassering og trusler mot jøder?

ELLEN HOLTER
Oslo

Forstår de hva forskning er?

Schrödingers katt intervjuet Tora Aasland foran Stortinget 22. januar. Det var lovende å høre at «det er nå vi bør trå til». Det skriver også Per Brandtzæg i Aftenposten 22. januar.

Men jeg skvatt da jeg hørte Norges forskningsminister si: «Det er ikke noe mål at vi skal forske på alt eller forske for forskningens skyld». Nysgjerrighetsdrevne forskning, «for forskningens skyld», er en grunnleggende del av menneskenaturen, av vår kultur. Den er grunnlaget for all viten, og for de moderne goder vi tar som selvsagte (radio, TV, PC, medisinsk diagnostikk, kreftbehandling osv.). Fred Kavli (industrimagnaten som gir million-dollar-priser i astro-, nano- og nevroforskning) har skjønnet det: «Praktisk talt alt vi kommer borti i dagliglivet er utviklet eller forbedret gjennom grunnforskning».

Vi kan ikke bli best i alt, men Norge må ha forskningskompetanse på de fleste områder for å kunne dra nytte av internasjonal forskning, og toppnivå forutsetter bredde – det vet vi fra idretten.

Programmet Schrödingers katt illustrerte tydelig hvor langt det er igjen før Norge når eksempelvis Sveriges nivå i forskning. Sverige har i en helt annen grad enn Norge et forskningsinnstilt næringsliv. Om Norge skal hevde seg på internasjonalt toppnivå, må staten kompensere ved å satse langt mer penger på forskning, særlig nysgjerrighetsdrevne forskning.

Evner regjeringen å gjøre det?

JON STORM-MATHISEN
professor, Universitetet i Oslo

DANNELSE OG UTDANNING. Norske forskningsinstitutter må få bedre mulighet for fri forskning og for å samarbeide med universitetene om forskerutdanning.

Må sikre fri forskning

Debatt

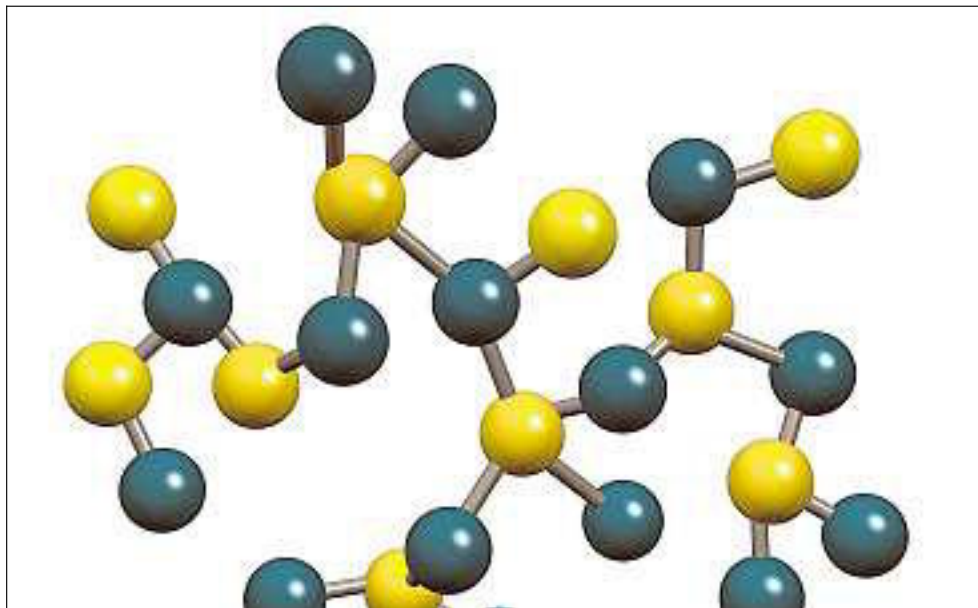
STEIN TØNNESSON
direktør, Institutt for
fredsforskning

Instituttsektoren. I det siste har Morgenbladet og Aftenposten rettet oppmerksomhet mot vilkårene for fri forskning ved norske institutter, universiteter og høyskoler. Instituttsektoren skiller seg fra universitets- og høyskolesektoren ved at den ikke driver undervisning eller utsteder grader, og ved at den ikke er disiplinbasert, men isteden tar for seg særlige emneområder (luft, vann, klima, transportøkonomi) i et flerfaglig forskningsmiljø.

En betingelse for at et slikt forskningsmiljø skal holde høy kvalitet er at det kan kombinere egeninitiert grunnforskning med anvendt oppdragsforskning. Det gir rom for å kombinere forskningsmessig integritet og kompetanseoppbygging med å innhente kunnskap på nye områder og sikre relevans. En annen betingelse er at miljøet samarbeider med universitetene om forskerutdanning, med tilgang til stipendier for doktorgradskandidater som arbeider med sine avhandlinger i instituttets flerfaglige miljø.

Bidra til inntjening. Den tid er forbi da instituttsektoren fikk alle sine kostnader dekket av en offentlig grunnbevilgning. Alle instituttforskere må i dag bidra til inntjening av lønn og overhead ved å gå inn i eksternt finansierte prosjekter. Slik vil det fortsette å være. Hvis alle instituttene kostnader skulle dekkes av grunnbevilgningen, ville den måtte femdobles eller 4/5 av medarbeiderne måtte sies opp. Kravet til inntjening bidrar dessuten til å sikre instituttene samfunnsmessige relevans. Hyppig kontakt mellom forskere og frivillige organisasjoner, departementer, næringsliv, overnasjonale organisasjoner som EU og FN, medier og andre interessegrupper, bi-

Det er for lite mulighet for å drive fri, egeninitiert forskning og langsiktig kompetanseoppbygging, skriver Stein Tønnesson. FOTO: KHENG HO TOH/CRESTOCK

drar til fleksibilitet og gir tilgang til interessant kunnskap.

La meg likevel understreke at det ikke i dag er noe problem at instituttene driver for lite oppdragsforskning. Det gjør de i utstrakt grad. Problemet er det motsatte: Det er for lite mulighet for å drive fri, egeninitiert forskning og langsiktig kompetanseoppbygging, og det vil gå ut over kvaliteten også på oppdragsforskningen. Jeg vil advare mot en arbeidsdeling mellom UoH-sektoren og instituttsektoren som sier at den ene skal drive egeninitiert grunnforskning og den andre oppdragsforskning. Begge sektorene må drive begge deler i et fruktbart vekselspill.

Frie stipendier. Et særlig problem i instituttsektoren er at forskerrekutter ikke, slik som tidligere, kan søke frie stipendier fra Forskningsrådet. Frie doktorgradsstipendier tildeles nå bare ved universiteter og høyskoler. I instituttsektoren kan vi riktignok knytte til oss doktorgradskandidater

ved å inkludere stipendier i større prosjektsøknader til Forskningsrådets programmer eller ved å bruke midler fra vår beskjedne grunnbevilgning, men det er altfor lite til å sikre en forsvarlig rekruttering.

Det er viktig at Regjeringen tar opp disse problemene i den kommende forskningsmeldingen. La meg fremme tre forslag: For det første må instituttene grunnbevilgninger økes betydelig, slik at de gir rom for flere egeninitierte prosjekter og mer langsiktig kompetanseoppbygging. For det andre vil jeg sterkt støtte det brede kravet om at Forskningsrådets midler til fri forskning økes, slik at forskere ved universiteter, høyskoler og institutter kan konkurrere om midler til frie prosjekter. I dag er dette nåløyet alt for trangt. Og for det tredje bør det opprettes en egen ordning med forskerskoler, der institutter samarbeider med et universitet eller en høyskole om forskerutdanning på sitt område. Denne ordningen må inkludere stipendier for doktorgradskandidater i instituttsektoren.

Flukt fra Midtøsten-virkeligheten

Debatt

KÅRE WILLOCH

Løftebrudd i 100 år. Dagfinn Høybråten har kritisert min kronikk om «Veien til katastrofen» i Midtøsten. Men de momentene han nevner motsier ikke at araberne i Palestina har vært utsatt for vestlige løftebrudd i nesten 100 år. Der arabere i 1920 utgjorde over 90 prosent av befolkningen, tar nå en jødisk stat det meste av plassen. Resten er et okkupert område og en beleiret kyststripe – Gaza. Der har Israel i lang tid begrenset forsyningene for å skape misnøye med dem som vant valget der, nemlig Hamas.

Jeg hevder at Israel bør få internasjonale garantier for sin sikkerhet innenfor grensene fra 1967, og at verdenssamfunnet bør bidra til å dekke kostnadene ved løsning av det palestinske flyktningeproblemet. Man

må følge Nelson Mandelas ord om at hvis man vil ha fred, må fiender snakke sammen. Høybråten mener at jeg motvirker forsoning, og at man ikke må snakke med Hamas.

Man vet at erkjennelse av tidligere overgrep kan gjøre det lettere for ytterliggående på begge sider å godta et kompromiss. Noen motvirker forsoning ved å benekte at flyktningeproblemet ble skapt da israelske terrorister fordrev arabere fra det som senere ble Israel.

Israels angrep. Om Gaza har Høybråten sagt at årsaken til Israels angrep var at «Hamas (valgte . . .) å bryte med våpenhvilelinjen og sette inn en intens rakettbeskytning av sivile mål i Israel». Dette er tilbakevist av sivile mål i Israel». Dette er tilbakevist av den jødiske sakkyndige Henry Siegman. I *London Review of Books* for 29. januar skriver han:

«Våpenhvilen . . . som var åpen for fornyelse i desember (i fjor), krevet at begge parter skulle avstå fra voldsbruk . . . Denne forståelse ble alvorlig brutt 4. november, da israelske styrker gikk inn i Gaza og drepte

seks medlemmer av Hamas. Hamas svarte med å sende . . . raketter og . . . missiler. Men de tilbød å forlenge våpenhvilen, . . . på vilkår av at Israel avsluttet sin blokade. Israel nektet. De kunne ha . . . beskyttet sine borgere . . . ved å lette blokaden, men ville ikke engang prøve. Det kan ikke sies at Israel gikk til angrep for å beskytte sine borgere mot raketter. De gjorde det for å beskytte sin rett til å fortsette sin kvelning av Gazas befolkning».

Karl Johan Hallaråker påstår i sin siste artikkel at jeg «setter til side FN-resolusjon 242». Men mitt sitat om «utiliteltigheten av å tilegne seg territorium ved krig» er en del av den. Den betyr at Israel må trekke seg ut av de områdene det besatte i 1967.

Underlig. Hallaråkers påstand om at jeg misbruker den israelske historikeren Benny Morris er underlig, etter at han har innrømmet at mine sitater fra hans bok om den etniske rensingen av Palestina er korrekte.

For å berge Israel må man støtte de israelere som krever en mindre brutal behandling av palestinerne.

KRONIKK

E-post: kronikk@aftenposten.no
Maks. 6500 tegn inkl. mellomrom.
Legg ved portrettfoto

DEBATT

E-post: debatt@aftenposten.no
HOVEDINNLEGG: 2000 tegn.
KORTINNLEGG: 700-1100 tegn.
4000 tegn inkl. mellomrom.
Legg ved portrettfoto

REPLIKK: 2500 tegn inkl. mellomrom
UNDERINNLEGG: 2000 tegn.
KORTINNLEGG: 700-1100 tegn.
Kultur- og debattredaktør:
Knut Olav Åmås

Telefaks: 22 86 40 89
Post: Aftenposten, Debattredaksjonen,
Postboks 1, 0051 Oslo
Kronikker og debattinnlegg på nett:
www.aftenposten.no/meninger